

الله أكبر

١٠٦٤٧٢

۸۷/۱۱۰۵۷۴۱
۸۷/۱۱۳۵

دانشگاه قم
دانشکده حقوق
پایان نامه کارشناسی ارشد حقوق خصوصی

موضوع:

ماهیت و آثار حقوقی قراردادهای میان ورزشکار و باشگاه ورزشی

استاد راهنما:
دکتر سید حسن وحدتی شبیری

استاد مشاور:
دکتر ابراهیم عبدی پور

نگارنده:
احمد حسینی

بهار ۱۳۸۷

۱۰۶۴۷۴

تاریخ: ۱۳۸۷ / ۲ / ۳۰

بیت

شماره: ۲۱۲۴، آ.ع

پیوست:

« صورت جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد »

با تأییدات خداوند متعال و با استعانت از حضرت ولی عصر «عجل الله تعالی فرجه الشریف»

جلسه دفاعیه پایان نامه کارشناسی ارشد آقای احمد حسینی رشته: حقوق خصوصی

تحت عنوان: ماهیت و آثار حقوقی قراردادهای میان ورزشکار و باشگاه ورزشی

با حضور هیأت داوران در محل دانشگاه قم در تاریخ ۱۳۸۷ / ۲ / ۳۰ تشکیل گردید.

در این جلسه، پایان نامه با موفقیت مورد دفاع قرار گرفت و نامبرده نمره با عدد ۱۸ با حروف

با درجه: عالی بسیار خوب خوب قابل قبول دریافت نمود.

نام و نام خانوادگی	سمت	مرتبه علمی	امضاء
آقای سید حسن وحدتی شبیری	استاد راهنما	استادیار	
آقای ابراهیم عبدی پور	استاد مشاور	استادیار	
آقای محمد باقر پارسا پور	استاد ناظر	استادیار	
آقای هدایت اله سلطانی نژاد	استاد ناظر	استاد یار	
آقای مصطفی فضائی	نماینده کمیته تحصیلات تکمیلی	استادیار	

تاریخ: ۱۳۸۷ / ۲ / ۳۰

۱۳۸۷ / ۲ / ۳۰

معاون آموزشی و پژوهشی دانشکده

نام و امضاء:

رئیس امور آموزش و تحصیلات تکمیلی

نام و امضاء:

شماره:

قم، جاده قدیم اصفهان،

دانشگاه قم

کد پستی: ۳۷۱۶۱۴۶۶۱۱

تلفن: ۲۸۵۳۳۱۱

دورنویس:

پونته آموزشی ۲۸۵۵۶۸۴

پونته اداری ۲۸۵۵۶۸۶

پونته دانشجویی ۲۸۵۵۶۸۸

تقریم به :

پدر و مادر و همسر بزرگووارم که در لحظه
لحظه انجام این پژوهش از حمایتها و دلگرمی -
هایشان بهره‌مند بوده‌ام. از خداوند متعال
توفیق روزافزون ایشان را خواستارم.

تقدیر و تشکر :

کلیه کسانی که در این راه یاریام نمودند،
از جمله جناب آقای دکتر وحدتی شبیری که
راهنمایی این اثر را بر عهده گرفته و اولین
مشوقم در انجام این پژوهش بودند، و جناب
آقای دکتر عبدی پور که تذکرات و ارشاداتشان
همیشه گره گشای کارم بود.

چکیده

موضوع عمده عقود و قراردادها انتقال مال اعم از عین یا منفعت و یا انجام تعهد توسط انسان است. آنگاه که موضوع قرارداد، فعالیت انسان است، مانند قرارداد کار، به لحاظ حمایت از کرامت انسانی و شخصیت انسانها، اراده قانونگذار با مقررات امری گسترده تری به میدان آمده است، در واقع اقتضائات دنیای امروزی موجب گردید که عقد سنتی اجاره اشخاص نتواند پاسخگوی تنظیم روابط کارگر و کارفرما باشد، بر همین اساس قانونگذار اراده خود را بر روابط این دو گروه تحمیل نموده است. در دنیای کنونی نیز قراردادهای جدیدی بوجود آمده که موضوع آن کار و فعالیت انسان بوده و همان حساسیتها، اما از نوع دیگر در آن لحاظ گردیده است. قراردادهای ورزشی فی مابین بازیکن و باشگاه از جمله این قراردادها است. بازیکن و باشگاه بازیگران اصلی این عرصه جذاب و پردرآمدند که تنظیم روابط و تعیین حقوق و تعهدات آنها در قالب قراردادهای ورزشی یکی از موضوعات مورد توجه میباشد. این قراردادها هنوز به لحاظ حقوقی مورد تحلیل ویژه قرار نگرفته و هنوز باشگاهها و بازیکنان درک درستی از میزان حقوق و تعهدات خود ندارند. تعیین ماهیت حقوقی این قراردادها به جهت تعیین حقوق و تعهدات طرفین و آثار این قراردادها اهمیت ویژه‌ای می‌یابد، بویژه آنکه بسیاری از مقررات آئین نامه های ورزشی با ادبیات شبه حقوقی نگاشته شده و نمی‌تواند پاسخگوی این نیازها باشد. برای حل این مشکل می‌بایستی براساس قواعد عام حقوقی با لحاظ مقررات مختلف آئین نامه های ورزشی، ماهیت حقوقی این قراردادها را در مقایسه با عقود سنتی مشابه، تعیین نمود. به نظر می‌رسد اگرچه قراردادهای ورزشی نیز همچون قرارداد کار دارای جایگاه ابتدایی عقد اجاره اشخاص می‌باشند، اما با تصویب آئین نامه ها و مقررات ویژه رشته های مختلف ورزشی و حکومت امری این مقررات بر قراردادهای بازیکنان و باشگاهها، می‌توان ادعا نمود که قرارداد ورزشی در حال حاضر دارای ماهیت خاص خود بوده و جایگاه خود را در میان عقود معین تثبیت نموده است. از دیگر موضوعات با اهمیت در خصوص این قراردادها تعیین آثار حقوقی آن می‌باشد. هنوز در حقوق ایران نوشته ای که بصورت کامل به تعیین آثار این قراردادها پردازد نگاشته نشده است. تعیین این آثار براساس مقررات مختلف آئین نامه ها کمک فراوانی به حل مشکلات بازیکنان و باشگاهها خواهد نمود و از بسیاری از تنشها در این خصوص خواهد کاست.

واژه‌های کلیدی: بازیکن، باشگاه، قرارداد، ماهیت، آثار، حقوق ورزشی

فهرست مطالب

مقدمه	۱
۱- بیان مسئله	۱
۲- اهداف تحقیق	۴
۳- سابقه و ضرورت تحقیق	۵
۴- فرضیه های تحقیق	۶
۵- روش تحقیق	۶
۶- تقسیم بندی کلی مباحث	۷

فصل اول : کلیات

۸	مبحث نخست : مفهوم حقوق ورزشی و منابع آن
۱۱	گفتار اول : مفهوم حقوق ورزشی
۱۱	الف : تعریف
۱۱	ب : اقسام
۱۲	۱- حقوق کیفری ورزشی
۱۲	۱-۱ مسئولیت کیفری ورزشکاران در خصوص عملیات ورزشی
۱۳	۲-۱ مسئولیت کیفری مدیران ورزشی
۱۴	۳-۱ مسئولیت کیفری داوران
۱۵	۴-۱ مسئولیت کیفری پزشکان تیم ها
۱۶	۲- حقوق خصوصی ورزشی
۱۶	۱-۲ مسئولیت مدنی ناشی از عملیات ورزشی
۱۶	۲-۲ قراردادهای ورزشی
۱۸	گفتار دوم : منابع حقوق ورزشی
۱۹	الف : قانون اساسی
۲۰	ب : قوانین عادی
۲۱	ج : آئین نامه ها
۲۲	د : عرف
۲۳	مبحث دوم : مفهوم قراردادهای ورزشی و انواع آن
۲۴	گفتار اول : مفهوم قراردادهای ورزشی
۲۴	گفتار دوم : انواع قراردادهای ورزشی
۲۵	

۲۵	الف : قرارداد بازیکن با باشگاه.....
۲۵	ب : قراردادهای تبلیغاتی.....
۲۶	ج : قرارداد بیمه ورزشی.....
۲۷	د : قرارداد حق پخش تلویزیونی.....
۲۹	هـ : سایر قراردادها.....
۳۰	مبحث سوم : ارکان قراردادهای ورزشی در مفهوم خاص.....
۳۰	گفتار اول : طرفین قرارداد ورزشی.....
۳۰	الف : بازیکن.....
۳۱	ب : باشگاه.....
۳۲	گفتار دوم : موضوع قراردادهای ورزشی.....
۳۴	مبحث چهارم : شرایط اساسی اعتبار و نفوذ قراردادهای ورزشی.....
۳۴	گفتار اول : شرایط عام اعتبار و نفوذ قراردادهای ورزشی.....
۳۴	الف : قصد و رضای طرفین.....
۳۹	۱- ارکان توافق اراده ها.....
۳۹	۱-۱ ایجاب.....
۴۰	۲-۱ قبول.....
۴۱	۲- موارد لزوم توافق اراده طرفین.....
۴۱	۱-۲ ماهیت عقد.....
۴۱	۲-۲ خصوصیات عقد.....
۴۲	۳-۲ میزان تعهدات.....
۴۲	۳- موانع تأثیر قصد طرفین در قراردادهای ورزشی.....
۴۳	۱-۳ اشتباه.....
۴۴	۱-۱-۳ اشتباهات مؤثر در قراردادهای ورزشی.....
۴۵	۱-۱-۱-۳ اشتباه در خود موضوع معامله.....
۴۵	۲-۱-۱-۳ اشتباه در شخص طرف معامله.....
۵۰	۲-۱-۳ اشتباهات غیر مؤثر در قراردادهای ورزشی.....
۵۰	۱-۲-۱-۳ اشتباه در اوصاف مورد معامله.....
۵۱	۲-۲-۱-۳ اشتباه در جهت یا انگیزه معامله.....
۵۱	۳-۲-۱-۳ اشتباه در ارزش مورد معامله.....
۵۲	۲-۳ اکراه.....
۵۴	۳-۳ اضطرار.....
۵۵	۴-۳ موانع قانونی.....

۵۶	ب : اهلیت
۵۶	۱- اهلیت بازیکن
۵۷	۱-۱ بازیکن مجنون
۵۸	۲-۱ بازیکن صغیر
۶۰	۳-۱ بازیکن سفیه
۶۱	۲- اهلیت باشگاه
۶۳	ج : مورد معامله در قراردادهای ورزشی
۶۴	۱- تعریف مورد معامله
۶۶	۲- شرایط مورد معامله در قراردادهای ورزشی
۶۶	۱-۲ مالیت داشتن مورد معامله در قراردادهای ورزشی
۶۷	۲-۲ معلوم و معین بودن مورد معامله در قراردادهای ورزشی
۷۰	۳-۲ مشروعیت کار مورد تعهد در قراردادهای ورزشی
۷۰	۴-۲ عقلایی بودن کار مورد تعهد در قراردادهای ورزشی
۷۱	۵-۲ مقدوریت کار موضوع تعهد در قراردادهای ورزشی
۷۲	د : مشروعیت جهت در قراردادهای ورزشی
۷۵	گفتار دوم : شرایط اختصاصی اعتبار و نفوذ قراردادهای ورزشی
۷۵	الف : زمان انعقاد قراردادهای ورزشی
۷۶	ب : مدت قراردادهای ورزشی
۷۸	ج : محدودیت در جذب بازیکن جدید
۷۹	د : ثبت قراردادهای ورزشی
۸۰	هـ : عدم ممنوعیت قانونی ورزشکار از انعقاد قرارداد یا شرکت در مسابقات
۸۳	مبحث پنجم : منابع تعهدات در قراردادهای ورزشی
۸۳	گفتار اول : توافق طرفین
۸۴	گفتار دوم : قوانین موضوعه
۸۴	گفتار سوم : عرف ورزشی

فصل دوم : اوصاف قراردادهای ورزشی و ماهیت حقوقی آنها

۸۶	مبحث اول : اوصاف قراردادهای ورزشی
۸۹	گفتار اول : معوض بودن قراردادهای ورزشی
۹۲	گفتار دوم : تشریفاتی بودن قراردادهای ورزشی
۹۳	گفتار سوم : موقت بودن قراردادهای ورزشی
۹۴	گفتار چهارم : دو تعهدی بودن قراردادهای ورزشی

- گفتار پنجم: مستمر بودن قراردادهای ورزشی ۹۵
- گفتار ششم: قائم به شخص بودن تعهدات در قراردادهای ورزشی ۹۶
- گفتار هفتم: عهدی بودن قراردادهای ورزشی ۹۷
- الف: جایگاه منفعت انسان در فقه امامیه ۹۸
- ب: سیر تحولات در خصوص منافع انسان ۱۰۱
- ج: رویکرد حقوقدانان به منافع انسان ۱۰۳
- د: بحثی در خصوص اجاره اشخاص ۱۰۴
- مبحث دوم: ماهیت حقوقی قرارداد ورزشی بازیکن آزاد با باشگاه ۱۰۸
- گفتار اول: تحلیل ماهیت قراردادهای ورزشی در قالب ماده ۱۰ قانون مدنی «عقد بی نام» ۱۰۸
- گفتار دوم: تحلیل ماهیت قراردادهای ورزشی در قالب عقود معین ۱۰۹
- الف: عقد جعاله ۱۰۹
- ۱- تعریف و عناصر عقد جعاله ۱۰۹
- ۱-۱ تعریف عقد جعاله ۱۰۹
- ۱-۲ عناصر عقد جعاله ۱۱۱
- ۱-۲-۱ جاعل ۱۱۱
- ۲-۲-۱ عامل ۱۱۲
- ۳-۲-۱ موضوع ۱۱۲
- ۲- مقایسه عقد جعاله و قراردادهای ورزشی ۱۱۳
- ۱-۲ جهات اشتراک ۱۱۳
- ۲-۲ جهات افتراق ۱۱۵
- ب: عقد سبق و رمایه ۱۱۸
- ۱- تعریف و عناصر عقد سبق و رمایه ۱۱۹
- ۱-۱ تعریف عقد سبق و رمایه ۱۱۹
- ۲-۱ عناصر عقد سبق و رمایه ۱۲۰
- ۱-۲-۱ طرفین عقد ۱۲۰
- ۲-۲-۱ موضوع عقد ۱۲۱
- ۲- مقایسه عقد سبق و رمایه و قراردادهای ورزشی ۱۲۳
- ۱-۲ جهات اشتراک ۱۲۴
- ۲-۲ جهات افتراق ۱۲۴
- ج: عقد وکالت ۱۲۵
- ۱- تعریف و عناصر عقد وکالت ۱۲۶

۱۲۶	۱-۱ تعریف عقد وکالت
۱۲۶	۲-۱ عناصر عقد وکالت
۱۲۶	۱-۲-۱ موکل
۱۲۷	۲-۲-۱ وکیل
۱۲۷	۳-۲-۱ موضوع عقد
۱۲۸	۲- مقایسه عقد وکالت و قراردادهای ورزشی
۱۲۸	۱-۲ جهات اشتراک
۱۲۹	۲-۲ جهات افتراق
۱۳۱	د: عقد اجاره اشخاص
۱۳۲	۱- تعریف و عناصر عقد اجاره اشخاص
۱۳۲	۱-۱ تعریف عقد اجاره اشخاص
۱۳۳	۲-۱ عناصر عقد اجاره اشخاص
۱۳۳	۱-۲-۱ اجیر
۱۳۳	۲-۲-۱ مستأجر
۱۳۳	۳-۲-۱ موضوع عقد
۱۳۴	۲- مقایسه عقد اجاره اشخاص و قراردادهای ورزشی
۱۳۴	۱-۲ جهات اشتراک
۱۳۶	۲-۲ جهات افتراق
۱۳۹	ن: تحلیل قرارداد ورزشی در قالب قرارداد کار
۱۴۰	۱- تعریف و عناصر قرارداد کار
۱۴۰	۱-۱ تعریف قرارداد کار
۱۴۲	۲-۱ عناصر قرارداد کار
۱۴۲	۱-۲-۱ کارگر
۱۴۲	۲-۲-۱ کارفرما
۱۴۳	۳-۲-۱ موضوع قرارداد
۱۴۴	۲- مقایسه قرارداد کار با قراردادهای ورزشی
۱۴۴	۱-۲ جهات اشتراک
۱۴۷	۲-۲ جهات افتراق
۱۴۹	و: تحلیل قراردادهای ورزشی با طبیعت و آثار خاص خود
۱۵۳	مبحث سوم: ماهیت حقوقی قرارداد انتقال موقت
۱۵۳	گفتار اول: تعریف و شرایط انتقال موقت
۱۵۳	الف: تعریف انتقال موقت

۱۵۴	ب : شرایط انتقال موقت
۱۵۶	گفتار دوم : ماهیت حقوقی قرارداد انتقال موقت
۱۵۷	الف : تبدیل تعهد
۱۵۹	ب : انتقال طلب
۱۶۱	ج : ضمان
۱۶۲	د : حواله
۱۶۴	ن: ماهیت حقوقی مختلط
۱۶۶	و : انتقال قرارداد

فصل سوم : آثار قراردادهای ورزشی

۱۷۱	مبحث اول: اثر لزوم قراردادهای ورزشی
۱۷۴	گفتار اول : جریان خیارات در قراردادهای ورزشی
۱۷۵	الف : خیار غبن
۱۷۶	ب : خیار شرط
۱۷۸	ج : خیار تبعض صفقه
۱۷۸	د : خیار تخلف شرط
۱۷۹	گفتار دوم : تعدیل قراردادهای ورزشی
۱۸۰	گفتار سوم : تعلیق قراردادهای ورزشی
۱۸۳	مبحث دوم : آثار قراردادهای ورزشی در روابط طرفین
۱۸۵	گفتار اول : آثار قراردادهای ورزشی بین بازیکن آزاد با باشگاه
۱۸۶	الف : تعهدات بازیکن
۱۸۶	۱- شرکت در کلیه مسابقات و تمرینات
۱۸۶	۲- اطلاع هر نوع بیماری به باشگاه
۱۸۷	۳- عدم شرکت در تمرینات یا مسابقات باشگاه دیگر
۱۸۸	۴- عدم انعقاد قرارداد تجاری و تبلیغاتی بدون مجوز باشگاه
۱۸۸	۵- عدم مذاکره مستقیم یا غیر مستقیم با باشگاه دیگر
۱۸۹	۶- عدم دریافت وجه از اشخاص حقیقی یا حقوقی غیر از باشگاه تحت قرارداد در
۱۹۰	قبال نتایج مسابقات
۱۹۰	۷- رعایت مقررات مسابقات و نیز رعایت مقررات انضباطی
۱۹۱	ب : تعهدات باشگاه
۱۹۱	۱- پرداخت حق الزحمه
۱۹۱	۲- فراهم کردن کلیه امکانات و وسایل برای انجام تمرین

- ۳- تأمین کلیه وسایل شخصی لازم برای بازیکن جهت انجام تمرین و مسابقه در حد
استانداردهای قابل قبول..... ۱۹۴
- ۴- تأمین امکانات برای انجام مسابقات مانند تشکیل اردو و تدارک مسافرتها..... ۱۹۵
- ۵- تأمین بیمه درمانی و حوادث برای بازیکن در مدت قرارداد..... ۱۹۶
- ۶- آگاه نمودن بازیکنان از مقررات مربوطه..... ۱۹۹
- ۷- پرداخت حقوق بیکاری..... ۱۹۹
- گفتار دوم: آثار قراردادهای ورزشی انتقال موقت..... ۲۰۰
- الف: تعهدات بازیکن..... ۲۰۰
- ب: تعهدات باشگاه..... ۲۰۰
- مبحث سوم: آثار قراردادهای ورزشی نسبت به اشخاص ثالث..... ۲۰۲
- نتیجه گیری..... ۲۰۶
- پیوست شماره یک (آئین نامه نقل و انتقالات بازیکنان فوتبال)..... ۲۱۰
- پیوست شماره دو (فرم قرارداد بازیکنان والیبال)..... ۲۲۵
- فهرست منابع..... ۲۲۷

مقدمه

۱- بیان مسئله تحقیق

ورزش همزاد بشر و همواره ، همراه او در گذر روزها بوده است. برای ورزش آغازی نمی توان دانست زیرا بشر از آغاز آفرینش برای ماندن و زیستن نیاز به جنبش ماهیچه های خویش داشته و تا فرجام زندگی ورزش همسفر او خواهد ماند! این پدیده پر طرفدار اجتماعی جایگاهی ویژه نزد افراد جامعه یافته است. حکومت های مختلف با سرمایه گذاری های کلان در حوزه ورزش می کوشند اقتدار خود را در میادین ورزش به سایر حکومتها نشان دهند . بعد از تحولی که در پیدایش المپیک نوین و مسابقات آن روی داد و بخصوص بعد از جنگ جهانی دوم سیطره کشورهای ثروتمند و سرمایه گذاری بر این بازیها کاملاً سایه انداخت . فاصله کسب مدالهای رنگارنگ بین کشورهای فقیر و غنی بیشتر شده و مسابقات رنگ و بوی سیاسی به خود گرفت. حتی در بسیاری از موارد ورزش به عنوان وسیله ای برای حل معضلات سیاسی میان دول مطرح گردید مسابقه تنیس روی میز که در دهه هفتاد میان ایالات متحده آمریکا و جمهوری خلق چین بر گزار گردید تأثیر زیادی در هموار ساختن راه برای از سرگیری روابط قطع شده دیپلماتیک دو کشور گذاشت تا جایی که از آن بعنوان «دیپلماسی تنیس روی میز» یاد می کنند!.

۱. ابوالفضل صدری، تاریخ ورزش (تهران : نشراداره کل تربیت بدنی، ۱۳۷۷)، ص ۱

۲. امین انور الخویی، ورزش و جامعه، ترجمه: حمیدرضا شفیعی (تهران : انتشارات بنیاد پژوهشهای اسلامی رضوی و سمت، ۱۳۸۱)، ص ۱۲۵

در کنار این ویژگی ورزش مانند دیگر پدیده های جذاب و مورد توجه افراد جامعه وارد حوزه اقتصادی نیز گردید. به عبارت دیگر ورزش دیگر وسیله ای برای تربیت جسمانی و پرکردن اوقات فراغت تلقی نمی گردد. ورزش نه بازی و سرگرمی بلکه در درجه بالاتر پیشه، تجارت و صنعت است.

مبالغ هنگفتی که به عنوان حق الزحمه به ورزشکاران پرداخت می گردد در کنار قراردادهای اسپانسر، تبلیغات، حق پخش تلویزیونی، فروش البسه و لوازم ورزشی با آرم و نشان باشگاهها و سودهای سرشار ناشی از این قراردادها همگی دلالت بر نگاه اقتصادی بر ورزش دارد. امروزه برگزاری المپیک به عنوان مهمترین رویداد ورزشی جهان و دیگر مسابقات در این سطح هزینه های میلیارد دلاری را می طلبد. با این وجود کشورهای مختلف بر سر کسب میزبانی این مسابقات رقابت تنگاتنگی را دارند چه اینکه این مسابقات علاوه بر تأثیرات فرهنگی، سیاسی و اجتماعی که در کشور برگزار کننده دارد درآمدهای زیادی را نیز نصیب آن کشور خواهد کرد. ورود گردشگران، حق پخش تلویزیونی، تبلیغ کالاها و خدمات شرکت های بزرگ تنها بخشی از این درآمدها را تشکیل می دهد.

به هر صورت با گسترش ورزش حرفه ای و توسعه ابعاد سیاسی و اقتصادی آن، تنظیم و تنسيق مقررات ویژه در حوزه های مختلف مرتبط با امر ورزش به عنوان یک ضرورت انکار ناپذیر مطرح گردید که کشورهای مختلف با تشکیل فدراسیونهای ورزشی نسبت به تصویب مقررات در این خصوص همت گماردند. در همین راستا و با توجه به اینکه بخشی از فعالیتهای ورزشی در سطح بین المللی برگزار می گردید فدراسیونهای جهانی بوجود آمد. این فدراسیونها با هدف برگزاری منظم و هماهنگ مسابقات در جهت متحدالشکل کردن قوانین و مقررات گام برداشتند. مقرراتی که کشورهای عضو مکلف به رعایت آن بوده و به همین خاطر دولتها به ناچار در زمینه ورزش از حق حاکمیت خود به نفع فدراسیونهای ورزشی جهانی عدول نمودند.

علی ایحال این مقررات تقریباً متحدالشکل بر نحوه برگزاری مسابقات، قراردادهای بازیکنان با باشگاهها و نحوه نقل و انتقالات بازیکنان، بیمه ورزشی، تبلیغات و سایر مسائل مرتبط حاکم می باشد. علیرغم تصویب این مقررات، هنوز مشکلات فراوانی در خصوص موضوعات مختلف ورزشی علی الخصوص قراردادهای بازیکنان و باشگاهها وجود دارد. کشمکش باشگاههای بزرگ دنیا بر سر تصاحب بازیکنان نامدار، از آنها یک طبقه ممتازه بوجود آورده که علاوه بر دریافت مبالغ هنگفت، شرایط خود را نیز بر باشگاهها تحمیل می نمودند. به هر صورت نوپا بودن حقوق ورزش در دنیا از یک سو و ادبیات شبه حقوقی مقررات ورزشی از سوی دیگر بررسی و تفسیر این قوانین را در قالب قواعد عام حقوقی به نحوی که هم اصول حقوقی و هم مقررات خاص ورزشی لحاظ گردد به عنوان یک تکلیف اجتناب ناپذیر برای حقوقدانان مطرح می گردد.

نگارنده از همان ایام طفولیت به مسائل ورزشی علاقه فراوان داشته و همواره اخبار ریز و درشت آن را پیگیری می نمودم. آگاهی نسبی به مشکلات حقوقی باشگاهها و ورزشکاران نیز، اشتیاق انجام تحقیق در این زمینه را دو چندان می نمود. همه ما در مجله ها و روزنامه های ورزشی و نیز رسانه های دیداری و شنیداری به کرات می شنویم که فلان بازیکن با فلان باشگاه قرارداد امضاء نمود. باشگاه فلان قراردادش را با بازیکن خود فسخ کرد، فلان باشگاه معتبر دنیا چند بازیکن خود را در لیست فروش قرار داد و اخباری از این دست که همه روزه با آن برخورد می نماییم، بی آنکه حتی کوچکترین رنگ حقوقی بر چهره شان بیابیم. همواره این سوال مطرح می شود که معنای عبارت لیست فروش، بازیکن آزاد، انتقال موقت بازیکن و غیره چیست؟ آیا بازیکن همچون اموال مورد خرید و فروش قرار می گیرند؟ و اصولاً چارچوب و جایگاه قراردادهای ورزشی کدام است؟ اگر این قراردادها دارای اعتباراند مشمول ماده ۱۰ قانون مدنی اند یا یکی از قراردادهای با نام قانون مدنی هستند؟ اوصاف و آثار این قراردادها و حقوق و تعهدات متقابل بازیکن و باشگاه کدام است؟

پاسخ به سؤالات مذکور مستلزم غور و بررسی آئین نامه های رشته های مختلف ورزشی و مالا مقایسه تطبیقی قراردادهای ورزشی با عقود مشابه در قانون مدنی می باشد. تحقیق حاضر با انجام این مهم درصدد پاسخگویی به مسائل مذکور می باشد.

۲- اهداف تحقیق

با توجه به آنچه گذشت اهداف تحقیق براساس موضوع آن را این چنین می توان برشمرد:

- ۱- شناخت شرایط عام و خاص اعتبار و نفوذ قراردادهای ورزشی.
 - ۲- بررسی اوصاف و ارکان قراردادهای ورزشی و تعیین ماهیت حقوقی انواع این قراردادها که در قالب قرارداد بازیکن آزاد و قرارداد انتقال موقت تبلور یافته است.
 - ۳- تعیین آثار قراردادهای مختلف ورزشی در روابط بین بازیکن و باشگاه و نیز اشخاص ثالث.
- برای رسیدن به اهداف مذکور این تحقیق به دنبال پاسخگویی به سؤالات ذیل می باشد:
- الف) شرایط خاص تشکیل قراردادهای ورزشی، آیا این قراردادها را در زمره عقود تشریفاتی در نمی آورد؟ ضمانت اجرای عدم رعایت این تشریفات چیست؟
- ب) با توجه به اوصاف و ارکان قراردادهای ورزشی در بررسی تطبیقی قراردادهای ورزشی بازیکن آزاد با عقود مشابه، آیا ماهیت حقوقی این قراردادها با یکی از عقود معین سازگار است؟ آیا این نوع قراردادها همچون دیگر نهادهای حقوقی نوپا همچون اجاره به شرط تملیک دارای عنوان خاصی می باشد و یا اینکه این نوع قراردادها مشمول ماده ۱۰ قانون مدنی هستند؟
- ج) ماهیت حقوقی قراردادهای انتقال موقت بازیکنان با کدام نهاد حقوقی تطابق دارد؟
- د) با توجه به آئین نامه های رشته های مختلف ورزشی و فرم های قراردادهای بازیکنان و عرف ورزشی آثار این گونه قراردادها در روابط بین طرفین و اشخاص ثالث در مورد قرارداد بازیکن آزاد و انتقال موقت کدام است؟

۳- سابقه و ضرورت تحقیق

به لحاظ تاریخی برای حقوق ورزشی سابقه چندانی نمی توان یافت. در واقع تا شکل گیری ورزشی حرفه ای و حاکم شدن نگاه اقتصادی بر آن، علم حقوق بصورت ویژه و خاص این پدیده را مورد توجه قرار نداده بود. با تشکیل باشگاههای بزرگ که در رشته های مختلف ورزشی فعال بودند در حوزه های مختلف مرتبط با امر ورزش قراردادهای متنوعی منعقد گردید. این قراردادها سودهای سرشار و کلانی رانصیب باشگاهها نمود. با گسترش ورزش حرفه ای در کشورهای مختلف بر پیچیدگی های این پدیده نیز افزوده گردید و ضرورت تصویب قوانین و مقررات خاص جهت حل مشکلات موجود و تنظیم و تنسيق روابط بین باشگاهها و بازیکنان، بصورت ویژه احساس گردید. با عین حال تمامی این تحولات در یک دوره زمانی در حدود یکصد سال رخ داده است. آنچه در این زمینه برجستگی ویژه دارد سرعت تصویب مقررات و حرکت شتابان جوامع در جهت بوجود آوردن حقوق ورزشی نوین میباشد.

حقوق ورزشی در کشور ما نسبت به سایر کشورها نیز نوپاتر است. این نوپایی زایده سابقه نه چندان طولانی شکل گیری باشگاههای ورزشی در ایران و عدم ضرورت بررسی مباحث حقوقی مرتبط با موضوعات ورزشی میباشد. به عنوان مثال اولین مقررده در خصوص مسئولیت مدنی ناشی از عملیات ورزشی ماده ۴۲ قانون مجازات عمومی است که در سال ۱۳۵۲ به تصویب رسیده است. درمورد قراردادهای ورزشی حتی تا حال حاضر نیز ماده عمومی در خصوص آن به تصویب نرسیده و حقوقدانان ما نیز در این عرصه ورود پیدا نکرده اند. تا جایی که به جرأت می توان ادعا نمود ما در این زمینه با فقدان و یا دست کم با کمبود منابع روبرو هستیم. پر کردن این خلاء نیازمند توجه ویژه حقوقدانان و عرضه آثار حقوقی برای حل مشکلات پیش روی عرصه ورزش میباشد. مشکلاتی که هر روز بر آن افزوده گردیده و بعضاً تصمیماتی فاقد پشتوانه حقوقی در مورد آن اتخاذ می گردد. حال آنکه می توان براساس قواعد عام قراردادها در حقوق ایران و مقررات مندرج در آئین نامه های ورزشی و به یاری عرف ورزشی که جایگاه ویژه ای در این

خصوص دارد به راه حل منطقی تر در این زمینه دست یافت. راه حلی که در بردارنده حقوق و تکالیف متقابل بازیکن و باشگاه بصورت جامع در برابر یکدیگر باشد.

۴- فرضیه های تحقیق

با توجه به سوالهای اصلی تحقیق، فرضیه های تحقیق به صورت ذیل سامان می یابد:

۱- با توجه به شرایط خاص تشکیل قراردادی ورزشی همچون ثبت آنها، مدت قرارداد، زمان انعقاد قرارداد، محدودیت در جذب بازیکن و غیره اینگونه قراردادها جزء عقود تشریفاتی میباشند ضمانت اجرای عدم رعایت این تشریفات نیز بطلان قرارداد است.

۲- با توجه به بررسی تطبیقی قرارداد ورزشی بازیکن آزاد با عقود مشابه این قراردادها دارای ماهیت خاص خود با جایگاه ابتدایی عقد اجاره اشخاص میباشند. به عبارت دیگر همانطور که قرارداد کار از عقد اجاره اشخاص جدا و مقررات خاص بر آن حاکم گردید قرارداد ورزشی نیز، با توجه به ضروریات عصر جدید از این عقد سنتی منفک و دارای ماهیت و مقررات ویژه خود گردیده است.

۳- ماهیت حقوقی قرارداد انتقال موقت بازیکنان با نهاد حقوقی انتقال قرارداد مطابقت دارد.

۵- روش تحقیق

شیوه تحقیق در این اثر تحلیلی و بر اساس مراجعه به منابع کتابخانه ای می باشد در این راستا نگارنده کوشیده است مسائل و موضوعات مندرج در آئین نامه ها به شیوه حقوقی تبیین و تفسیر گردد در این رهگذر از اطنا ب کلام پرهیز گردیده و با توجه به اختلافات جزئی آئین نامه ها سعی گردیده است که به موضوعات مشترک آنها تأکید گردد.

علی ایحال فقدان یا دست کم کمبود منابع مکتوب فارسی یا غیر فارسی درخصوص موضوع تحقیق و وجود آئین نامه های مبهم و بعضاً متعارض با ادبیاتی شبه حقوقی که مکرراً نیز

مورد تغییر واقع گردیده و نوپا بودن مسائل مرتبط با حقوق ورزشی از معضلات پیش روی نگارنده جهت نگارش پایان نامه بود. اما نگارنده سعی کرده است بامراجعه به فدراسیونهای مختلف ورزشی و جمع آوری آئین نامه ها و مقررات مربوطه، ضمن بررسی تطبیقی، مقررات مندرج در این آئین نامه ها را، در قالب قواعد عام قراردادهای در حقوق ایران تحلیل و تفسیر نماید. نگارنده ضمن اقرار بر ضعف علمی خود و نواقص فراوان تحقیق، امیدوار است دانش پژوهان جوان رشته حقوق با راهنمایی اساتید مبرز قدم در این راه نهاده و آثاری ارزنده تر در زمینه قراردادهای ورزشی به علاقمندان این حوزه و جامعه ورزشی تقدیم دارند.

۶- تقسیم بندی کلی مباحث

در فصل اول تحت عنوان کلیات به بررسی موضوعاتی همچون مفهوم حقوق ورزشی، منابع و انواع آن پرداخته و سپس انواع قراردادهای ورزشی در معنای عام و شرایط عمومی و اختصاصی این قراردادها را در معنای خاص مورد بررسی قرار داده ایم. فصل دوم به تبیین اوصاف و ماهیت قراردادهای ورزشی اختصاص یافته و در همین راستا ماهیت قرارداد ورزشی بازیکن آزاد و انتقال موقت را مورد بحث واقع گردیده است. در فصل سوم آثار قراردادهای ورزشی نسبت به طرفین قرارداد و اشخاص ثالث و حدود تعهدات بازیکن و باشگاه مورد بررسی قرار گرفته است. به مناسبت موضوع، مباحثی همچون تعلیق و تعدیل در این قراردادها مورد مذاقه واقع گردیده است. ذکر این نکته نیز ضروری است که با توجه به اینکه موضوع تحقیق بررسی قراردادهای ورزشی در معنای خاص خود یعنی قرارداد بازیکن و باشگاه می باشد برای رعایت اختصار از آنها به عنوان قرارداد ورزشی یاد گردیده است.

۱. قرارداد ورزشی در معنای عام شامل هرگونه قرارداد مرتبط با موضوع ورزشی میباشد اما در معنای خاص قرارداد ورزشی تنها شامل قرارداد بازیکن با باشگاه است.